

Makale Geliş | Received: 27.11.2020.
Makale Kabul | Accepted: 24.12.2020.
DOI: 10.18795/gumusmaviatlas.832657

Gülin YAZICI ÇELEBİ

Dr. Öğr. Üyesi | Assist. Prof. Dr.
Gümüşhane Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Gümüşhane -TÜRKİYE
Gumushane University, Faculty of Letters, Department of Psychology, Gumushane-TURKEY
ORCID: 0000-0002-6779-9123
gycelebi@gumushane.edu.tr

Kadınların Kişilik Özellikleri ile Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Öz

Üzerinde uzlaşılmış bir tanımı olmamasına rağmen kişilik, yüzyıllardır incelenen bir konudur. Farklı boyutlarda ele alınmakla beraber daha çok kişilik, belirli özelliklerin gösterilip gösterilmemesi ile sınıflandırılmaya çalışılmaktadır. Hangi kişilik özelliğinin hangi davranışlara ya da yaşam becerilerine yatkınlık oluşturduğu da ayrıca incelenmeye açık bir konudur. Bu araştırmanın amacı da bireylerin kişilik özellikleri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. İlişkisel tarama modeli kullanılan araştırmanın çalışma grubunu 18 yaş üstü 312 kadın oluşturmaktadır. Çalışma grubunun yaş ortalaması 33,6 olarak hesaplanmıştır. Araştırmaya katılım, gönüllülük esasına göre sağlanmış ve basit örnekleme yöntemi ile 2019 yılında toplanmıştır. Veri toplama araçları için gereken izinler alınmıştır. Veri toplama aracı olarak Cervantes Kişilik Ölçeği ile Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ile çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler toplanmıştır. Elde edilen veriler, SPSS 25 programında analiz edilmiştir. Yapılan normallik analizlerinden sonra uygulanacak tekniklere karar verilmiş, değişkenler arasındaki ilişkilerin analizinde Pearson korelasyon tekniği, ikili değişkenlerin karşılaştırılmasında t-testi, üç ve daha fazla kategorili değişkenlerde ise tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Farkın kaynağını belirlemek için Bonferroni testinden yararlanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda psikolojik sağlamlık ile kişilik özellikleri alt boyutları arasında anlamlı ilişkiler olduğu; yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, bir işte çalışıp çalışmama durumu açısından da anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Elde edilen veriler, alanyazın ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kişilik Özellikleri, Psikolojik Sağlamlık, Kadın.

Analysis of the Relationship Between Women's Personality Traits and Psychological Resilience Levels

Abstract

Although it has no agreed definition, personality has been an issue that has been studied for centuries. Although it is handled in various dimensions, personality is rather tried to be classified by whether it shows or does not show certain characteristics. Which personality trait predisposes to which behaviours or life skills is also a subject open to research. The aim of this study is to examine the relationship between individuals' personality traits and their psychological resilience. The sample group of the study used in the correlational survey model consists of 312 women over 18 years of age. Participation in the research was on a voluntary basis and was collected in 2019 with the simple sampling method. Necessary permissions have been obtained for data collection tools. The Cervantes personality scale and the short psychological resilience scale were used as data collection tools. In addition, demographic information about the study group was collected with the personal information form prepared by the researcher. The data obtained were analyzed through the SPSS 23 program. After the normality analysis, the techniques to be applied were decided. Pearson correlation technique was used in the analysis of the relationships between variables, the t-test for the comparison of binary variables, and one-way variance analysis was used for variables with three or more categories. A Bonferroni test was used to determine the source of the difference. As a result of the analysis, it was determined that there is a significant relationship between psychological resilience and personality traits sub-dimensions and that there are also significant differences in regards to age, marital status, education level, and whether working or not. The discussion is based on the analysis of the obtained data.

Keywords: Personality Traits, Psychological Resilience, Woman.

Giriş

Günlük dilde sıkça karşımıza çıkan kişilik kavramı, bireyin temel özelliklerini içeren görece sürekli bir yapıyı ifade etmektedir. Kişiliğin ne olduğu ile ilgili tanımlama çalışmaları ilkçağ filozoflarından günümüze kadar gelmesine rağmen üzerinde uzlaşmış tek bir tanım söz konusu değildir. Kelimenin kökleri Latincedeki persona kavramına dayanmakta ve tiyatro oyuncularının yüzlerine taktıkları maskelerle üstlendikleri rolleri ifade etmektedir (Yanbastı, 1990: 9). Kişilik kavramı, çok boyutludur ve alan yazında farklı boyutlara vurgu yapan çok fazla tanımlama olduğu görülmektedir. Kişilik ile ilgili temel tanımlardan birinin sahibi olan Allport (1961) kişiliği; bireyin kendine özgü düşünce, davranış ve his kalıbını üreten, psikolojik sistemin insan içindeki dinamik bir organizasyonu olarak tanımlamıştır (Carver and Scheier, 2008: 5). Tanıma bakıldığında kişiliğin duygu, düşünce ve davranış boyutuna vurgu yaptığı görülmektedir ve bu durum bireyin varlığının bütününe kapsadığı şeklinde yorumlanabilir. Burger (2006) ise kişiliği bireyin kendisinden kaynaklanan tutarlı davranış kalıpları ve kişilik içi süreçler olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlamada ise tutarlılık ve devamlılık boyutuna dikkat çekilmektedir, bir başka deyişle durumsal anlık tepkilerden ziyade devamlılık ve tutarlılık içeren bir yapıdan söz edilmektedir. Benzer hususlara dikkat çeken başka bir tanımda ise Flett (2007) kişiliğin hayatın ilk yıllarından itibaren kendini gösteren, duruma ve zamana göre genellenebilen özellikleri de içeren, görece değişmez bireysel farklılıklar olarak tanımlamaktadır. Köknel (2005) ise kişiliği bireyin çevresi ile uyum sağlamak amacıyla gösterdiği davranışların tamamı ayrıca bireyi diğerlerinden farklılaştıran psikolojik, fizyolojik ve zihinsel nitelikler olarak açıklamaktadır. Bireysel farklılıklara vurgu yapan başka bir tanımlamada ise Cüceloğlu (2012) kişiliği; bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimi olarak tanımlamaktadır. İnsanların olaylara bakış açıları, olayları yorumlama biçimi olaylar sonrası yaşadıkları duygular ve düşünceleri birbirinden farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıkların temel kaynağının kişilik olduğu söylenebilir. Bireylerin aynı olaylara farklı tepkiler vermeleri, farklı düzeylerde etkilenmelerinin kişilikle ilişkili olduğu söylenebilir. Kişilikle ilgili çalışmalarıyla bilinen Alport’a göre bireylerin davranışlarının en temel belirleyicisi kişilik yapılarıdır ve benzer olaylara farklı tepkiler verilmesi de bu durumla ilişkilendirilmektedir (Burger, 2006). “Yumurtayı pişiren güneş, yağı eritir.” sözü bu görüşlerin kısa bir özeti kabul edilebilir. Kısaca ifade etmek gerekirse bireyin kişiliğinin yaşam olaylarına vereceği tepkiyi etkileyeceği söylenebilir. Benzer olayları yaşayan insanların bazıları hemen pes edebilirken bazıları daha mücadeleci yaklaşımlar gösterebilmektedirler, maruz kaldıkları değişikliklere bazıları kolay uyum gösterebilirken bazıları uyum sorunları yaşayabilmektedir. Bu durum akla psikolojik sağlık kavramını getirmektedir. Psikolojik sağlık kavramı köklerini Latincedeki “resiliens” kelimesinden almaktadır, kelime anlamı organizmanın yaşanan bir değişim sonrasında yeniden eski dengesine dönmesidir (Greene, 2002: 12). Pozitif psikolojinin önemli kavramlarından biri olan psikolojik sağlık bireyin yaşadığı zorluklar karşısında sergilediği başa çıkma becerisi ve uyum olarak tanımlanmaktadır (Block and Kremen, 1996). Fraser et al. (1999) ise benzer bir şekilde psikolojik sağlamlığı olumsuz yaşam olaylarına rağmen pozitif kalma ve beklenmeyen durumlara kolay uyum sağlama becerisi olarak tanımlamaktadırlar. Uyum becerisine vurgu yaptığı tanımlamalarında Masten ve Coatsworth (1998), psikolojik sağlık kavramını risk durumları karşısında uyum ve gelişmeyi sağlayan yetkinlik olarak tanımlamışlardır. Bazı araştırmacılar, psikolojik sağlamlığın bireyin kişilik özelliklerinden gelen bir olgu olduğuna vurgu yapmaktadır (Jacelon, 1997: 124). Alan yazına bakıldığında psikolojik sağlık ile ilişkilendirilebilecek çok sayıda özellik olduğu görülmektedir. Öz saygı, olumlu duygusallık, umut, iyimserlik psikolojik sağlık bunlardan bir kaçıdır (Luthar et al., 2000: 547). Psikolojik sağlık ve kişilik özelliklerinin farklı değişkenlerle birlikte ele alındığı birçok çalışma aralarındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır (Çetin vd., 2015; Fayombo, 2010; Friborg et al., 2005; Liu et al., 2012). Psikolojik sağlık yaşam olayları karşısında gösterilecek yaklaşım, etkilenme düzeyi ve neticesinde oluşacak sonuçlar üzerinde etkilidir. Kişilik özellikleri ile ilişkisinin ortaya konmasının, geliştirilebilecek bir özellik olan

psikolojik sağlık üzerinde yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı söylenebilir. Alanyazında yapılan çalışmalarda psikolojik sağlık düzeyinin cinsiyete göre farklılaştığına ve erkeklerin psikolojik sağlık düzeylerinin daha yüksek olduğunu gösteren çok sayıda araştırma bulgusu olduğu görülmektedir (Açıkgöz, 2016; Aydın vd., 2019; Bahadır, 2009; Boyraz ve Sayger, 2011; Deniz vd., 2020; Dolbier et al., 2007; Erdoğan, 2015; Erkoç ve Danış, 2020; Hoşoğlu, 2018; Karakış, 2019; Kodaz vd., 2018; Sarwar et al., 2010; Taşgın vd., 2017; Toprak, 2014; Yılmaz-Irmak, 2011). Kadınların psikolojik sağlık düzeylerinin incelenmesinin bu durumun sebeplerini belirleme sürecine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Psikolojik sağlık konusunda sadece kadınlar üzerinde yapılmış araştırmaların sayısının sınırlı olması nedeniyle böyle bir çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı kadınların kişilik özellikleri ile psikolojik sağlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Araştırmada nedensel karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden biri olan nedensel karşılaştırmada bir durumun ya da olayın nedenlerini, sebep ya da sonuçların nelerden kaynaklandığını, bu nedenleri etkileyen değişkenleri ve değişkenler arasındaki ilişkinin varlığının belirlenmeye çalışıldığı bir araştırma yöntemidir (Metin, 2014).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 18 yaş üstü kadınlardan oluşmaktadır. Araştırmaya toplam 319 kişi katılmış eksik ve hatalı olan formlar iptal edildikten sonra 312 kişilik bir veri seti elde edilmiştir. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına göre sağlanmış, verilerin toplanmasında basit rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme aracılığıyla yapılan seçimlerde evrendeki tüm birimlerin örnekleme seçilmek için eşit ve bağımsız bir şansa sahip oldukları bildirilmiştir (Büyüköztürk vd., 2014; Fraenkel et al., 2012).

Tablo 1. Araştırmanın Çalışma Grubuna İlişkin Bilgiler

		F	%
Medeni Durum	Bekâr	191	61
	Evli	121	39
Yaş	18-25	103	33
	25-35	82	26
	35-45	54	18
	45 üstü	73	23
Eğitim Düzeyi	Lise	125	40
	Üniversite	187	60
Çalışan	Evet	114	36,5
	Hayır	198	63,5

Veri Toplama Araçları

Cervantes Kişilik Ölçeği (CKÖ)

Ölçek kadınların benlik özelliklerini belirlemek amacıyla Castelo-Branco ve arkadaşları (2008) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe uyarlama çalışmaları Bal ve Şahin (2011) tarafından yapılmıştır. Altılı likert tipindeki ölçekte 20 madde ve üç alt boyut bulunmaktadır. Alt boyutlar içe/dışa dönük olma, nörotizm/duygusal denge ve tutarlı/tutarsız olma şeklindedir. İçe/dışa dönük olma alt boyutunda düşük puan dışadönük olma, yüksek puan içedönük olma, nörotizm/duygusal denge alt boyutunda alınan düşük puan duygusal denge yüksek puan nörotizm,

tutarlılık/tutarsızlık alt boyutunda alınan düşük puan tutarlılığa yüksek puan tutarsızlığa işaret etmektedir. Ölçeğin içe/dışa dönük olma boyutu için güvenilirlik katsayısı $\alpha = .97$; nörotizm/duygusal denge için $\alpha = .81$; tutarlı/tutarsız olma için $\alpha = .71$ 'dir (Şener, 2017). Ölçeğin bu araştırma için hesaplanan Cronbach Alpha katsayıları içe/dışa dönük olma için .74, nörotizm/duygusal denge için .77 ve tutarlı/tutarsız olma için .81 olarak tespit edilmiştir.

Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği (KPSÖ)

Ölçeğin Türkçe uyarlaması, Doğan (2015) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin orijinali Smith et al. (2008) tarafından geliştirilmiştir. Toplam altı maddeden oluşan beşli likert tipi ölçekten alınan yüksek puan psikolojik sağlık düzeyinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Doğan (2015) tarafından yapılan çalışmada ölçeğin iç tutarlık katsayısı .83; bu çalışmada ise .81 olarak bulunmuştur.

Kişisel bilgi formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, çalışma grubunun demografik bilgilerine yönelik (yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, gelir getiren bir işte çalışıp çalışmama) sorulardan oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması

Ölçekler için gerekli kullanım izinleri alınmış ve veriler 2019 yılında google form uygulaması ile toplanmıştır.

Veri Analizi

Verilerin analizinde SPSS 25 programı kullanılmıştır. Normallik analizleri yapıldıktan sonra kullanılacak analiz teknikleri belirlenmiştir. Tablo 2 incelendiğinde, değişkenlere ilişkin çarpıklık değerlerinin ilgili alanyazında ölçüt olarak kabul edilen basıklık ve çarpıklık değerleri +2 ile -2 arasında olmasının normallik varsayımının karşılandığını göstermektedir (George and Mallery, 2019). Değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde Pearson Korelasyon tekniği, iki kategorili değişkenlerde t-testi; 3 ve daha fazla kategori olanlarda tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla Bonfferoni testi kullanılmıştır.

Tablo 2. Ölçme Araçlarına İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Katsayıları

	N	Min.	Mak.	Ort.	Std. Sapma	Çarpıklık		Basıklık	
						Değer	Hata	Değer	Hata
Dışadönüklük/İçedönüklük	312	1.00	29.00	13.45	5.41	.33	.14	.01	.28
Denge/Nörotizm	312	1.00	35.00	17.66	6.75	.02	.14	-.52	.28
Tutarlılık/Tutarsızlık	312	3.00	30.00	19.28	4.88	-.37	.14	-.24	.28
Psikolojik Sağlık	312	6.00	30.00	19.11	4.47	-.12	.14	.18	.28

Bulgular

Tablo 3. Psikolojik Sağlık ile Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi

	1	2	3	4
1. Dışadönüklük/İçedönüklük	1			
2. Denge / Nörotizm	.14*	1		
3. Tutarlılık / Tutarsızlık	.01	-.51**	1	
4. Psikolojik Sağlık	.32**	-.51**	.17*	1

* $p < .05$ ** $p < .01$

Tablo 3'e bakıldığında psikolojik sağlık ile kişilik özellikleri alt boyutları arasında anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. En güçlü ilişki psikolojik sağlık ile denge/nörotizm alt boyutu arasındaki ters yönlü ilişkidir ($r = -.51^{**}$). Psikolojik sağlık ile dışadönüklük arasında ($r = .32^{**}$); tutarlılık arasında ($r = .17^*$) düzeyinde anlamlı ilişki vardır. Bir başka deyişle bireylerin psikolojik sağlık

düzeyleri yükseldikçe nörotizm düzeyleri düşmektedir. Ayrıca psikolojik sağlık düzeyi yüksek kadınların dışadönüklük düzeyleri de yükselmektedir.

Tablo 4. Kadınların Kişilik Özelliklerinin Medeni Durum Açısından İncelenmesine Yönelik İlişkisiz Örneklem T-Testi Sonuçları

	Medeni Durum	N	\bar{X}	Ss	t	p
Dışadönüklük/ İçedönüklük	Bekar	191	13.59	5.70	.57	.56
	Evli	121	13.23	4.94		
Denge/ Nörotizm	Bekar	191	19.21	6.67	5.28	.00
	Evli	121	15.23	6.16		
Tutarlılık/ Tutarsızlık	Bekar	191	18.31	4.96	4.56	.00
	Evli	121	20.82	4.36		

p<.01

Tablo 4’e bakıldığında medeni durum açısından anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Evli kadınların denge/nörotizm alt boyutundan (\bar{x} =15.23) aldıkları puan ortalamaları bekar kadınlardan daha düşüktür (x = 19.21) ve aralarındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($t_{(310)}$ =5.28; p <.01). Kişilik özelliğinin tutarlılık/tutarsızlık alt boyutunda ise bekar kadınların puan ortalamaları (x =18.31) evli kadınlardan (\bar{x} =20.82) daha yüksektir ve aralarındaki fark anlamlıdır ($t_{(310)}$ = 4,56; p <.01).

Tablo 5. Kadınların Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Medeni Durum Açısından İncelenmesine Yönelik İlişkisiz Örneklem T-Testi Sonuçları

	Medeni Durum	N	\bar{X}	Ss	t	p
Psikolojik Sağlık	Bekâr	191	18.71	4.76	2.05	.04
	Evli	121	19.77	3.94		

* p<.05 ** p<.01

Tablo 5’te yer alan sonuçlara göre kadınların psikolojik sağlık düzeyleri medeni durum açısından farklılaşmaktadır. Evli kadınların psikolojik sağlık düzeyleri (x =19.77) bekâr kadınlardan (\bar{x} =18.71) daha yüksek olarak bulunmuştur ve aralarındaki fark anlamlıdır ($t_{(310)}$ = 2.05; p <.05).

Tablo 6 Kadınların Kişilik Özellikleri ve Psikolojik Sağlık Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Yaş Değişkeni Açısından İncelenmesine Yönelik Betimsel İstatistikler

	Yaş	N	X	Ss
Dışadönüklük / İçedönüklük	18-25	103	13.82	6.02
	25-35	82	13.20	4.99
	35-45	54	12.96	4.93
	45 yaş üstü	73	13.83	5.52
Denge / Nörotizm	18-25	103	20.03	6.23
	25-35	82	18.80	7.06
	35-45	54	15.50	5.66
	45 yaş üstü	73	14.78	6.11
Tutarlılık Tutarsızlık	18-25	103	18.07	5.02
	25-35	82	18.49	5.09
	35-45	54	20.56	4.00
	45 yaş üstü	73	21.00	4.36
Psikolojik Sağlık	18-25	103	18.58	4.68
	25-35	82	18.71	4.91
	35-45	54	19.83	3.79
	45 yaş üstü	73	19.53	4.19

Tablo 7. Kadınların Kişilik Özelliklerinin Yaş Değişkeni Açısından İncelenmesine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

		K.T	Sd	K.O	F	p	İkili Karş.
Dışadönüklük/ İçedönüklük	Gruplararası	33.308	3	11.103	0.37	.77	
	Grup İçi	9089.970	308	29.513			
	Toplam	9123.279	311				
Denge/ Nörotizm	Gruplararası	1595.604	3	531.868	13.01	.00	4 /1-2-3
	Grup İçi	12593.729	308	40.889			
	Toplam	14189.333	311				
Tutarlılık/ Tutarsızlık	Gruplararası	493.053	3	164.351	7.30	.00	4/1-2-3
	Grup İçi	6928.126	308	22.494			
	Toplam	7421.179	311				

* p<.05 ** p<.01

Tablo 7’ye bakıldığında kadınların kişilik özelliklerinin yaş değişkeni açısından incelendiği ANNOVA testi sonuçları görülmektedir. Yaş değişkeninin kişilik özellikleri alt boyutlarından dışadönüklük/içedönüklük boyutlarında anlamlı bir fark oluşturmadığı ($p>.05$) ancak denge/nörotizm ($F(3;308)=13.01$; $p<.01$) ve tutarlılık/ tutarsızlık ($F(3;308)=7.30$; $p<.01$) alt boyutlarında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni testine göre farkın kaynağı her ikisinde de 45 yaş üstü kadınlarla diğer yaş grupları arasındaki farktır. 45 yaş üstü kadınların hem denge /nörotizm puanları hem de tutarlılık/tutarsızlık alt boyutlarındaki puan ortalamaları diğer yaş gruplarından daha düşüktür.

Tablo 8. Kadınların Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Yaş Değişkeni Açısından İncelenmesine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

		K.T	Sd	K.O	F	p
Psikolojik Sağlamlık	Gruplar arası	105.773	3	35.258	1.77	.15
	Grup İçi	6134.839	308	19.918		
	Toplam	6240.612	311			

p<.05

Tablo 8’de kadınların psikolojik sağlık düzeylerinin yaş değişkeni açısından farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Annova testi sonuçları görülmektedir. Yapılan analizler sonucunda yaş değişkeni açısından anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir($F(3;308)=1.77$; $p>.05$)

Tablo 9. Kadınların Kişilik Özelliklerinin Eğitim düzeyi açısından incelenmesine Yönelik İlişkisiz Örneklem T-Testi Sonuçları

		N	\bar{X}	Ss	T	p
Dışadönüklük/ İçedönüklük	Lise	125	14.26	5.87	2.17	.03
	Üniversite	187	12.91	5.03		
Denge/ Nörotizm	Lise	125	18.76	6.91	2.35	.01
	Üniversite	187	16.94	6.57		
Tutarlılık/ Tutarsızlık	Lise	125	19.19	5.26	0.26	.79

YAZICI ÇELEBİ, Gülin (2021). “Kadınların Kişilik Özellikleri ile Psikolojik Sağlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *Mavi Atlas*, 9(1): 132 - 146

Tutarlılık	Üniversite	187	19.34	4.63
------------	------------	-----	-------	------

* p<.05 ** p<.01

Tablo 9'a bakıldığında kadınların kişilik özellikleri alt boyutlarından tutarlılık/tutarlılık düzeylerinin eğitim düzeyi açısından farklılaşmadığı, dışadönüklük/içedönüklük ($t_{(310)}=2.17$; $p<.05$) ve denge/nörotizm alt boyutlarında ($t_{(310)}=2.355$; $p<.05$) anlamlı farklar oluşturduğu görülmektedir. Puan ortalamalarına bakıldığında üniversite mezunlarının puanlarının her iki alt boyutta da daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Kadınların Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Eğitim Düzeyi Açısından İncelenmesine Yönelik İlişkisiz Örneklem T-Testi Sonuçları

	Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	Ss	t	p
Psikolojik Sağlık	Lise	125	18.74	4.57	1.23	.21
	Üniversite	187	19.37	4.41		

p<.05

Tablo 10'a bakıldığında kadınların psikolojik sağlık düzeylerinin eğitim düzeyi açısından farklılaşmadığı görülmektedir ($t_{(310)}=1.23$; $p>.05$).

Tablo 11. Kadınların Kişilik Özelliklerinin Gelir Getiren Bir İşte Çalışıp Çalışmama Durumu Açısından İncelenmesine Yönelik İlişkisiz Örneklem T-Testi Sonuçları

	Çalışıyor mu?	N	\bar{X}	Ss	t	p
Dışadönüklük/ İçedönüklük	Evet	114	13.38	5.20	.18	.85
	Hayır	198	13.49	5.55		
Denge/ Nörotizm	Evet	114	15.31	6.03	4.84	.00
	Hayır	198	19.03	6.79		
Tutarlılık/ Tutarlılık	Evet	114	20.11	4.33	1.27	.29
	Hayır	198	18.81	5.13		

* p<.05 ** p<.01

Tablo 11'e bakıldığında bir işte çalışıp çalışmama durumu açısından kadınların kişilik özellikleri alt boyutlarından denge/nörotizm açısından anlamlı farklılıklar olduğu ($t_{(310)}=4.84$; $p<.01$), diğer alt boyutlar açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>.05$). Araştırma sonuçlarına göre çalışan kadınların denge /nörotizm puanları çalışmayan kadınlardan daha düşük olarak belirlenmiştir.

Tablo 12. Kadınların Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Gelir Getiren Bir İşte Çalışıp Çalışmama Durumu Açısından İncelenmesine Yönelik İlişkisiz Örneklem T-Testi Sonuçları

	Çalışıyor mu	N	\bar{X}	Ss	t	p
Psikolojik Sağlık	Evet	114	19.50	3.95	1.14	.25
	Hayır	198	18.90	4.75		

p<.05

Tablo 12'ye bakıldığında kadınların psikolojik sağlık düzeylerinin gelir getiren bir işte çalışıp çalışmama açısından farklılaşmadığını görülmektedir ($t_{(310)}=1.14$; $p>.05$).

Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonuçları psikolojik sağlık ile kişilik özellikleri arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır. Bireylerin psikolojik sağlık düzeyleri nörotizm ile ters yönde ilişkili bulunmuştur. Başka bir ifade ile bireylerin psikolojik sağlık düzeyleri yükseldikçe nörotizmden uzaklaşıp duygusal dengeye yaklaşmaktadırlar. Benzer şekilde psikolojik sağlık ile dışadönüklük olumlu yönde ilişkili bulunmuştur yani dışadönük insanların psikolojik sağlık düzeyleri daha

yüksektir. Alanyazına bakıldığında bu araştırma ile benzer sonuçlara ulaşan çok sayıda araştırma olduğu görülmektedir (Çetin vd. 2015; Fayombo, 2010; Friberg et al., 2005; Froutan et al., 2018; Kandemir, 2019; Nakaya et al., 2006; Oshio et al., 2018; Özer, 2013; Sahi and Raghavi, 2016; Sills et al., 2006; Topçu, 2017). Bu çalışmaların tamamında psikolojik sağlamlığın nevrotizme ters yönlü, dışadönüklükle ise olumlu yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Nörotizm ya da duygusal dengizlik daha çok olumsuz duygu durumuyla özdeşleştirilen bir kişilik özelliği olarak ifade edilmektedir. Anksiyete, gerginlik, depresyon gibi duygu durumları bunlara örnek gösterilebilir. Bu açıdan bakıldığında olumlu duygu durumuyla ilişkilendirilen psikolojik sağlamlık kavramının nörotizmle ters yönde ilişkili olması, olumlu bir kişilik özelliği olan dışadönüklük ile pozitif yönde ilişkili olması beklenen bir durumdur. Alanyazında sadece kadınlara yönelik çalışmalar çok sınırlı olduğundan bu konuda yapılan diğer çalışmalarda ele alınmaktadır.

Yaş değişkeni açısından bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda kadınların psikolojik sağlamlık düzeylerinde anlamlı bir farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Alanyazında yer alan araştırmalarda bu konuda farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Kılıç (2014) yaptığı araştırma sonucunda yaşın psikolojik sağlamlığı yordadığı sonucuna ulaşmıştır. Çutuk, vd., (2017) ise sporcularla yürüttükleri çalışmada yaş ile psikolojik sağlamlık arasında ters yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşırken Atik (2013) ve Türker-Yıldız (2018) ise yaptıkları araştırmalarda tam tersi bir sonuca ulaşmış psikolojik sağlamlık ile yaş arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişki tespit etmişlerdir. Aydın ve Egemberdiyeva (2018) ise yürüttükleri çalışmada yaşın psikolojik sağlamlığı yordadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırma ile benzer sonuçlara ulaşarak psikolojik sağlamlığın yaşa göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşan araştırmalarda mevcuttur (Bayrakdaroğlu, 2014; Bektaş ve Özben, 2016; Bildirici, 2014; Chan, 2003; Genç, 2014; Gökmen, 2014; Kırimoğlu vd., 2012; Maddi vd., 2006; Sezgin, 2009, 2012; Tekin, 2011; Ülker-Tümlü ve Receptoğlu, 2013). Çiltas’ın (2019) konukevinde kalan kadınlarla yürüttüğü araştırma sonucunda yaş açısından anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yaş değişkeni açısından araştırmaların farklı sonuçlara ulaştıkları görülmektedir ve farklılığın grupların özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Kişilik özelliklerinin yaş değişkeni açısından incelenmesine yönelik yapılan analizler sonucunda kişilik özellikleri alt boyutlarından denge/nörotizm ve tutarlılık/tutarsızlık düzeylerinin yaşa göre farklılaştığı, dışadönüklük/içedönüklük açısından ise farkın anlamlı olmadığı görülmektedir. Araştırmanın sonucuna göre 45 yaş üstü kadınların denge/nörotizm puanlarının ve tutarlılık/tutarsızlık puanlarının diğer yaş gruplarına göre daha düşük olduğu bulgulanmıştır. Kişilik ile ilgili yapılan birçok çalışmada değişken olarak ele alınan yaşa ilişkin birbirinden farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Bazı araştırma sonuçları yaşa göre kişilik özelliklerinin farklılaştığı sonucuna işaret ederken (Sevi, 2009; Şeker-Sır, 2016; Terrel et al., 2008), bazı araştırma sonuçları ise yaşın etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Doğar, 2013; Tekin, 2012; Ulucan ve Bahadır, 2011). Bu araştırmada kişilik özellikleri alt boyutlarından dışadönüklük/içedönüklük boyutlarında yaş açısından anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sevi (2009); Terrel, Hill and Nagoshi, (2008); Noyan ve Sertel-Berk (2007) de yürüttükleri araştırmalarda aynı sonuca ulaşmışlardır. Denge/Nörotizm ve tutarlılık/tutarsızlık alt boyutlarında ise yaşa bağlı olarak anlamlı farklılaşmalar olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma ile benzer olarak Çelebi ve Uğurlu (2014); Eysenck and Wilson, (2000); Tunç ve Aliyev (2015); Şeker-Sır (2016) da yürüttükleri çalışmalarda yaş ilerledikçe tutarlılık puanının düştüğü yani daha tutarlı davranışlar gösterildiği sonucuna ulaşmışlardır. Tam tersi bir sonuca ulaşan Savi (2008) ise yaş düzeyi arttıkça kişilik olarak davranışsal sorunların arttığını ifade etmiştir. Şahin (2020) ise yaptığı çalışmada yaşın kişilik özellikleri üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırma sonuçları çoğunlukla yaşın denge/nörotizm ve tutarlılık/tutarsızlık boyutlarında yaş lehine sonuçlar ortaya koymaktadır bu durumun yaşantı zenginliği, yaşın sağladığı deneyimden ve olgunlaşmaya bağlı olduğu söylenebilir.

Araştırma sonuçları kadınların medeni durumlarının psikolojik sağlık düzeyleri ile kişilik özellikleri alt boyutlarından denge /nörotizm ve tutarlılık/tutarsızlık boyutlarında anlamlı farklılıklar oluşturduğunu, içedönüklük/dışadönüklük alt boyutunda ise anlamlı farklılık oluşturmadığını göstermektedir. Sonuçlara bakıldığında durumun psikolojik sağlık ile denge/nörotizm boyutlarında evli kadınlar lehine, tutarlılık/tutarsızlık alt boyutunda ise bekâr kadınlar lehine olduğunu ortaya koymaktadır. Alanyazına bakıldığında bu araştırma ile benzer sonuçlara ulaşarak evlilerin psikolojik sağlık düzeylerinin daha yüksek olduğu (Türker, 2018: 69-70) sonucuna ulaşan araştırma bulguları olduğu gibi medeni durum açısından kadınların psikolojik sağlık düzeylerinin farklılaşmadığı sonucuna ulaşan araştırma bulgularının da olduğu görülmektedir (Çiltaş, 2019). Kişilik özellikleri alt boyutlarından tutarlılık/tutarsızlıkta sonuçların bekârlar lehine olduğu (Çıtak, 2020: 34) sonucuna ulaşan araştırma sonuçları olduğu görülmektedir. Evlilik ilişkisinin bireye duygusal destek sağladığı söylenebilir. Temel duygusal ihtiyaçlarının karşılanmasının ve olumsuz yaşam olayları karşısında eşinin ve çocuklarının desteğini hissetmenin evli kadınların daha kolay uyum sağlamasına ve başa çıkma noktasında daha az zorlanmasına katkı sağlayacağı söylenebilir. Kadınların psikolojik sağlık düzeylerinin bu durumdan olumlu etkileneceği ve bu durumun evli ve bekârlar arasındaki farkın kaynağı olduğu söylenebilir. Evlilik ilişkisine karar vermek ve sürdürmek belirli düzeylerde duygusal kararlılık/denge gerektiren hususlardır, ayrıca kişilerarası ilişkilerin nörotizmden olumsuz etkileneceği de düşünüldüğünde evli bireylerin nörotizm puanlarının düşük çıkması bu durumla ilişkilendirilebilir. Bunlara ek olarak nörotizm özelliği yüksek bireylerin evlilikten kaçınıyor olmaları da söz konusu olabilir bu durum ayrıca araştırılmaya değer bir konudur.

Araştırmada kadınların eğitim düzeyleri açısından psikolojik sağlık düzeylerinin farklılaşmadığı, kişilik özelliklerinden dışadönüklük/içedönüklük ve denge/ nörotizm alt boyutları açısından farklılaşırken tutarlılık/tutarsızlık alt boyutunda farkın anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucuna göre üniversite mezunu kadınların denge/nörotizm ve tutarlılık/tutarsızlık puanları lise mezunu kadınlardan daha düşük olarak bulunmuştur yani üniversite mezunları duygusal olarak daha dengeli ve tutarlıdır denilebilir. Alan yazına bakıldığında eğitim düzeyi açısından psikolojik sağlamlığın değerlendirildiği araştırmalarda farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Araştırmalarda genellikle psikolojik sağlamlığın öğrenim durumu açısından farklılaştığı sonucuna ulaşıldığı görülmektedir (Bektaş ve Özben, 2016; Bildirici, 2014; Bonanno et al., 2006; Bonanno ve Mancin, 2008; Campbell-Sills et al., 2006; Gökmen, 2014; Guinn et al., 2009; Kırimoğlu vd., 2012; Selçuklu, 2013; Soyer vd., 2013; Tekin, 2011). Bu araştırmalar hem kadın hem erkek katılımcılarla yürütülen çalışmalardır, bu araştırmanın sonucunun farklı olmasının sadece kadın katılımcılarla yürütülüyor olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Kişilik özellikleri ile ilgili ulaşılan sonuçlara benzer araştırma sonuçları olduğu görülmektedir. Çıtak (2020) kadınlarla yürüttüğü çalışmada üniversite mezunu kadınların duygusal denge/nörotizm alt boyut puan ortalamalarının ilköğretim ve ortaokul mezunlarından daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Doğan (2013); Göksal (2017) ve Oktay (2007) de yürüttükleri çalışmalarda eğitim düzeyi açısından anlamlı sonuçlara ulaşmışlardır. Üniversite öğrenimi bireye yaşantı zenginliği sağlamakta, aileden uzakta geçirilen öğrencilik yılları bireye kendi kendine yetebilme becerisi kazandırmaktadır. Aileden uzakta olunması arkadaşlık ilişkilerini ve çevre ile etkileşim kurmayı zorunlu hale getirmekte zorunlu bir sosyalleşme nedeniyle bireyler daha dışadönük davranma zorunluluğu hissedebilmektedirler. Ayrıca üniversite eğitiminin kazandırdığı becerilerinde etkisi bu anlamda bireylere avantaj sağlayabilmektedir. Tüm bu faktörlerin aradaki fark üzerinde etkili olacağı düşünülmektedir.

Bir işte çalışıp çalışmama durumu açısından bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda psikolojik sağlamlığın farklılaşmadığı kişilik özelliklerinden ise sadece denge/ nörotizm alt boyutunda anlamlı bir fark olduğu bulgulanmıştır. Bu araştırma ile benzer olarak Bektaş ve Özben (2016) ve Bildirici (2014) de çalışıp çalışmamanın psikolojik sağlık açısından bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Kişilik özellikleri açısından ulaştığımız

sonuca benzer bir şekilde Çıtak (2020) kadınlarla yürüttüğü çalışmada ev hanımlarının nörotizm puanlarının çalışan kadınlardan daha yüksek olduğu ancak bu araştırmadan farklı olarak dışadönüklük boyutunda da anlamlı farklar olduğu sonucuna ulaşmıştır. İş hayatının kadınların aktif olmasını ve kendini işe yarar hissetmesini sağladığı, kendi kendine yetme duygusunun özgüven üzerinde olumlu etkisinin olduğu ve bu durumun duygusal denge açısından avantaj sağladığı söylenebilir. Ev kadınlarının sürekli ev işleri ile meşgul olmalarının düzenli ve doyurucu bir sosyal hayat sürdürme noktasında dezavantajlı oldukları, tespit edilen farklarda bu durumların etkili olduğu düşünülmektedir. Bu araştırma sınırlı sayıda bir örneklem grubuna uygulanmıştır, psikolojik sağlamlığın özellikle önem kazandığı meslek gruplarının (sağlık hizmeti verenler, emniyet menzupları vb) katılacağı ve daha geniş ölçekli gruplarda, farklı değişkenlerin (meslek, çocuk sahip olup olmama, kardeş sayısı, doğum sırası, anne-baba tutumları, bağlanma stilleri vb.) ele alınacağı ve psikolojik sağlamlığı yordayıcı çalışmaların yapılmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Konuyla ilgili boylamsal çalışmaların yapılmasının psikolojik sağlamlık üzerinde etkili faktörlerin ortaya koyulabilmesi için önemli görülmektedir. Psikolojik sağlamlığı arttırmaya yönelik düzenlenecek psikolojik destek programlarının teşvik edilmesi, deneysel çalışmalarla yeni programların geliştirilmesi önerilmektedir.

Kaynakça

AÇIKGÖZ, Mustafa (2016). Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık ile Mizah Tarzları ve Mutluluk Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin

ATİK, Emine L. (2013). Liseli Ergenlerde Bağlanma Stilleri ve Psikolojik Sağlık Düzeyleri Arasındaki İlişkide Öz-Yansıtma ve İçgörünün Rolü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

AYDIN, İbrahim; ÖNCÜ, Erman; AKBULUT, Vildan ve Sonnur KÜÇÜK KILIÇ (2019). “Öğretmen Adaylarında Boş Zaman Sıkılma Algısı ve Psikolojik Sağlık İlişkisi.” *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(1), 1-15.

AYDIN, Merve ve Arzu EGEMBERDİYEVA (2018). “Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin İncelenmesi”, *Türkiye Eğitim Dergisi*, 3(1): 37-53.

BAHADIR, Emel (2009). Sağlıkla İlgili Fakültelerde Eğitime Başlayan Öğrencilerin Psikolojik Sağlık Düzeyleri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

BAL, Meltem D. ve Nevin Şahin HOTUN (2011). “Cervantes Kişilik Ölçeğinin Türkçe’ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması”, *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 8(1): 39-45.

BAYRAKDAROĞLU, Serdar (2014). Tekvandocuların Psikolojik Sağlık ve Öz-Anlayış Düzeylerinin Takım Sporcularıyla Karşılaştırılması, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

BEKTAŞ, Mahmut ve Şüheda ÖZBEN (2016) “Evlü Bireylerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi.” *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1): 215-224.

BİLDİRİCİ, Fatmagül (2014). Özel Eğitime Gereksinimi Olan Çocuğa Sahip Ailelerde Aile Yükü ile Psikolojik Dayanıklılık Arasındaki İlişki, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

BLOCK, J. & A. M. KREMEN (1996). “IQ and Ego Resiliency: Conceptual and Empirical Connections and Separateness”, *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(2): 349-361.

BONANNO, G. A., & A. MANCINI (2008). “The Human Capacity to Thrive in the Face of Potential Trauma”, *Pediatrics*, 121: 369-375.

BONANNO, G.A.; GALEA, S.; BUCCIARELLI, A. & D. VLAHOV (2006), “Psychological Resilience After Disaster: The New York City in the aftermath of the September 11th terrorist attack”, *Psychological Science*, 17(3): 181-186.

BOYRAZ, Güler & Thomas V. Sayger (2011). Psychological Well-Being Among Fathers of Children With and Without Disabilities: The Role of Family Cohesion, Adaptability and Paternal Self-Efficacy. *American Journal of Meins Health*, 5(4), 286-296.

BURGER, Jerry. M. (2006). *Kişilik*. çev. İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu. İstanbul: Kaknüs Yayınları

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener; ÇAKMAK KILIÇ, Ebru; AKGÜN, Özcan E.; KARADENİZ, Şirin ve Funda DEMİREL. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

CAMPBELL, S. L.; COHAN, S.L., & M.B. STEIN (2006), “Relationship of Resilience to Personality, Coping, and Psychiatric Symptoms in Young Adults”, *Behavior Research and Therapy*, 44: 585-599.

CARVER, C. S. & M. F. SCHEIER (2008). *Perspectives on Personality*. Needham Heights, MA: Allyn and Bacon.

CHAN, David W. (2003), “Hardiness and Its Role in the Stresburnout Relationship Among Prospective Chinese Teachers in Hong Kong”, *Teaching and Teacher Education*, 19: 381–395.

CÜCELOĞLU, Doğan (2012). *İnsan ve Davranış*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

ÇETİN, Fatih; YELOĞLU, Hakkı O. ve Nejat BASIM (2015). “Psikolojik Dayanıklılığın Açıklanmasında Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Rolü: Bir Kanonik İlişki Analizi”, *Türk Psikoloji Dergisi*, 30(75): 81-92.

ÇITAK, Tuba (2020). Kadınların Kişilik Özelliklerinin Premenstrual Sendroma Etkisi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ordu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ordu.

ÇILTAŞ, Çağrı (2019). Kadın Konukevi Hizmeti Almakta Olan Kadınların Psikolojik Dayanıklılık ile Umut Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

ÇUTUK, Selman; BEYLEROĞLU, Malik; HAZAR, Muhsin; ÇUTUK, Zeynep A. ve Şakir BEZCİ (2017). Judo Sporcularının Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(1): 109-117.

DENİZ, Serkan; ÇİMEN, Mesut ve Onur YÜKSEL (2020). Psikolojik sağlamlığın iş stresine etkisi: Hastane çalışanlarına yönelik bir araştırma. *Sakarya Üniversitesi, İşletme Bilimi Dergisi (JOBS)*, 8(2), 351-370.

DOĞAN, Tayfun (2015). “Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1): 93-102.

DOĞAR, Nizamettin (2013). Kişilik, Örgütsel Bağlılık ve İş Tatmini Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi: İstanbul'da Faaliyet Gösteren İki Ticarî Bankada Bir Araştırma (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

DOLBIER, C. L., SMITH, S. E. & STEINHARDT, M. A. (2007). Relationships of Protective Factors to Stress and Symptoms of Illness. *American Journal of Health Behavior*, 3(4), 423-433

ERDOĞAN, Emine (2015). Tanrı Algısı, Dini Yönelim Biçimleri ve Öznel Dindarlığın Psikolojik Dayanıklılıkla İlişkisi: Üniversite örnekleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(29), 223-246

YAZICI ÇELEBİ, Gülin (2021). “Kadınların Kişilik Özellikleri ile Psikolojik Sağlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *Mavi Atlas*, 9(1): 132 - 146

ERKOÇ, Beyza ve M. Zafer, DANIŞ (2020). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Tespit Edilmesine Yönelik Bir Araştırma. *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 34-42.

EYSENCK, H. J. & G. WILSON (2000). *Kişiliğinizi Tanıyın*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

FAYOMBO, Grace A. (2010). “The Relationship Between Personality Traits and Psychological Resilience Among the Caribbean Adolescents”, *International Journal of Psychological Studies*, 2(2): 105-116, doi:10.5539/ijps.v2n2p105

FLETT, Gordon L. (2007). *Personality Theory & Research: An International Perspective*. Canada: Mississauga: J. Wiley and Sons.

Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. & Hyun, H. H. (2012). *How to Design and Evaluate Research in Education*. New York, NY: McGraw Hill Education

FRASER, M.W.; GALINSKY, M. J. & J. M. RICHMAN (1999). “Risk, Protection, and Resilience: Toward a Conceptual Framework For Social Work Practice”, *Social Work Research*, 23(3): 131-143.

FRIBORG, O.; BARLAUG, D.; MARTINUSSEN, M.; ROSENVINGE, J. & O. HIJEMDAL (2005). “Resilience in Relation to Personality and Intelligence”, *International Journal of Methods in Psychiatric Research*, 14(1): 29-42.

FROUTAN, R.; MAZLOM, R.; MALAKZADEH, J. & A. MİRHAĞHI (2018). “Relationship Between Resilience and Personality Traits in Paramedics”, *International Journal of Emergency Services*, 7(1): 4-12. doi:10.1108/ijes-12-2016-0028

GENÇ, Alper (2014). Psikolojik Dayanıklılığın Örgütsel Bağlılık ve İşten Ayrılma Niyetine Etkisi: Görgül Bir Araştırma, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara.

GÖKMEN, Bülent (2014). Özel Eğitim Okulu Yöneticilerinin Psikolojik Dayanıklılık ve İş Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (İstanbul Örneği), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

GÖKSAL, Mustafa (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Beş Faktör Kişilik Özellikleri ile Örgütsel Vatandaşlık Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

GREENE, Roberta. (2002), *Human behavior theory: A resilience orientation*. In Greene R. editor. Resiliency: An integrated approach to practice, policy, and research. Washington, DC: NASW Press: 1-28.

GUINN, B.; VINCENT, V. & D. DUGAS (2009), “Stress Resilience Among Border Mexican American women”, *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 31(2): 228–243. doi: 10.1177/0739986309332003

HOŞOĞLU, Rümeyza; KODAZ FIRINCI, Aynur, BİNGÖL YILMAZ, Tuğba ve Meryem VURAL BALTİK (2018). Öğretmen Adaylarında Psikolojik Sağlık. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), ISSN:2528-9527 E-ISSN: 2528-9535

KANDEMİR, Ayşe (2019). Psikoloji Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık, Duygusal Zekâ ve Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

KARAKIŞ, Sevim (2019) Kamu Hastanelerinde Çalışan Hemşirelerin Afetlere Hazır Oluşluk Durumları ve Psikolojik Sağlıkları (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

YAZICI ÇELEBİ, Gülin (2021). “Kadınların Kişilik Özellikleri ile Psikolojik Sağlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *Mavi Atlas*, 9(1): 132 - 146

KILIÇ, Şenay D. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık ve Psikolojik Dayanıklılıklarının İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

KIRIMOĞLU, Hüseyin; FİLAZOĞLU ÇOKLUK, Gülşen ve Yunus YILDIRIM (2012). “Türk Antrenörlerin Yılmazlık Düzeylerinin İncelenmesi”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (39): 115-127.

KIRIMOĞLU, Hüseyin; YILDIRIM, Yunus ve Ali TEMİZ (2010), “İlk ve Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Yılmazlık Düzeylerinin İncelenmesi (Hatay İli Örneği)”, *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4 (1): 88-97.

KÖKNEL, Özcan (2005). *Kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi

LIU, Y., WANG, Z. & LI, Z. (2012). “Affective Mediators of the Influence of Neuroticism and Resilience on Life Satisfaction”, *Personality and Individual Differences*, 52, 833-838.

LUTHAR, S.S.; CİCCHETTI, D. & B. BECKER (2000). “The Construct of Resilience: A Critical Evaluation and Guidelines For Future Work”, *Child Development*, 71(3): 543–562.

MADDI, S.; R.; HARVEY, R.H.; KHOSHABA, D.M.; LU, J.L., PERSICO, M. & M. BROW (2006). “The Personality Construct Of Hardiness, III: Relationships with Repression, Innovativeness, Authoritarianism, and Performance”, *Journal of Personality*, 74(2): 575-598.

MASTEN, A. S. & J.D. COATSWORTH (1998).” The Development of Competence in Favorable and Unfavorable Environments”, *American Psychological Association*, 53(2): 205-220. doi:10.1037/0003-066x.53.2.205

METİN, Mustafa. (2014). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

NAKAYA, M.; OSHIO, A.& H. KANEKO (2006). “Corelations for Adolescent Resilience Scale With Big Five Personality Traits”, *Psychological Reports*, 98(3): 927-930. doi:10.2466/pr0.98.3.927-930

NOYAN, Handan ve Özlem SERTEL- BERK (2007). “Ergenlerde Sosyal Fobi, İç ve Dışa Dönük Kişilik Özellikleri ve Okul Başarı Durumu”, *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 27:31-50.

OKTAY, Handan (2007). İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Motivasyonu ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

OSHIO, A.; TAKU, K.; HIRONA, M. & G. SAEED (2018). “Resilience and Big Five Personality Traits: A Metaanalysis”, *Personality and Individual Differences*, 127: 54-60.

ÖZER, Esin. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Duygusal Zekâ ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

SAHİ, Mahima (2016). “A Study of Personality in Relation to Resilience and Stress”, *International Journal for Innovation Education and Research*, 4(2): 10-18.

SARWAR, M., INAMULLAH, H., KHAN, N. & ANVWAR, N. (2010).” Resilience and academic achievement of male and female secondary level students in Pakistan”. *Journal of College Teaching & Learning*, 7(8), 19-24.

SAVİ, Firdevs (2008). 12–15 Yaş Arası İlköğretim Öğrencilerinin Davranış Sorunları ile Aile İşlevleri ve Anne Baba Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

YAZICI ÇELEBİ, Gülin (2021). “Kadınların Kişilik Özellikleri ile Psikolojik Sağlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *Mavi Atlas*, 9(1): 132 - 146

SELÇUKLU, Almıla E. (2013). Örgütsel Bağlılığın Bir Yordayıcısı Olarak Kurum Kültürü ve Psikolojik Dayanıklılık, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

SEVİ, Emine S. (2009). Psikobiyolojik Kişilik Modeli ve Beş Faktör Kişilik Kuramı: Mizaç ve Karakter Envanteri (TCI) ile Beş Faktör Kişilik Envanterinin (5FKE) Karşılaştırılması (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

SEZGİN, Ferudun (2009). “Relationships Between Teacher Organizational Commitment, Psychological Hardiness and Some Demographic Variables in Turkish Primary Schools,” *Journal of Educational Administration*, 47(5): 630-651.

SEZGİN, Ferudun. (2012). “İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin İncelenmesi”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 20(2): 489-502.

SILLS L. C.; SHARON C. & S. MURRAY (2006). “Relationship of Resilience to Personality, Coping and Psychiatric Symptoms in Young Adults”, *Behaviour Research and Therapy*, 44: 585-599.

SOYER, Fikret; GÜLLE, Mahmut; MIZRAK, Orcan; ZENGİN, Serkan ve Erdi KAYA (2013). “Spor Yapan Bedensel Engelli Bireylerin Çeşitli Değişkenlere Göre Yılmazlık Düzeylerinin İncelenmesi”, *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7 (2): 126-136.

ŞAHİN, Gönül (2020). Öğretmenlerin Kişilik Özellikleri ile Atılganlıkları Arasındaki İlişkide Pozitif Sermayenin Aracı Rolü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

ŞEKER-SIR, Nilüfer. (2016). Öğretmen Adaylarının 5 Faktör Kişilik Kuramına Göre Kişilik Özelliklerinin Belirlenmesi ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

TAŞGİN, Özden., BOZGEYİKLİ, Hasan ve Emre. E. BOĞAZLIYAN (2017). Üniversiteli Gençlerin İşsizlik Kaygıları ile Psikolojik Dayanıklılıkları Arasındaki İlişki. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6(15), 551-567.

TEKİN, Emel (2011). Askeri Hastanelerde Çalışan Hemşirelerin Psikolojik Dayanıklılık ve Tükenmişlik Düzeylerinin Belirlenmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

TERREL, H. K.; HILL, E. D. & C. T. NAGOSHİ (2008).” Gender Differences in Aggression: The Role of Status and Personality in Competitive Interactions”, *Sex Roles*, 59: 814-26.

TOPÇU, Feyza (2017). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinde Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Yordayıcı Etkisinin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

TOPRAK, Handan (2014). Ergenlerde Mutluluk ve Yaşam Doyumunun Yordayıcısı Olarak Psikolojik Sağlık ve Psikolojik İhtiyaç Doyumu (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Sakarya.

TUNÇ, Erhan ve Ramin ALİYEV (2015). “Lisansüstü Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi”, *Gaziantepe University Journal of Social Sciences*, 14(4): 949-963.

TÜRKER YILDIZ, Nesrin. (2018). Yetişkinlerde Dindarlık ve Psikolojik Sağlık İlişkisi Üzerine Bir Araştırma (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

UĞURLU, Baran ve Nurhayat ÇELEBİ (2014). “Resmi Liselerde Çalışan Öğretmenlerin Kişilik Özelliklerinin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(18): 537-569, (<https://doi.org/10.14520/adyusbd.835>).

YAZICI ÇELEBİ, Gülin (2021). “Kadınların Kişilik Özellikleri ile Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *Mavi Atlas*, 9(1): 132 - 146

ÜLKER TÜMLÜ, Gamze ve Ergün RECEPOĞLU (2013). “Üniversite Akademik Personelinin Psikolojik Dayanıklılık ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki”, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3: 205-213, DOI: 10.5961/jhes.2013.078.

YANBASTI, Gülgün (1990). *Kişilik Kuramları*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.